

OMNIBUS VOORSTEL

Arbeids- en mensenrechten opnieuw centraal stellen in de EU-richtlijnen inzake due diligence en rapportage op het gebied van duurzaamheid voor bedrijven.

ACHTERGROND

Het aannemen van de Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) en de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) vormden een belangrijke mijlpaal in het creëren van rechtvaardigere en duurzamere waardeketens, in het bijzonder in de kledingindustrie. Terwijl de CSRD zorgde voor de broodnodige gemeenschappelijke normen voor duurzaamheidsrapportage in de EU, bood de CSDDD, hoewel verre van perfect, een geloofwaardige weg naar bedrijfspraktijken die werknemers, vakbonden en andere slachtoffers van misbruik door bedrijven iets in handen gaf. De richtlijn introduceerde ook duidelijke en geharmoniseerde verplichtingen voor bedrijven met betrekking tot hun due diligence-verplichtingen op het gebied van mensenrechten en milieu, in lijn met reeds lang bestaande internationale normen zoals de VN-richtsnoeren inzake bedrijfsleven en mensenrechten (UNGP's) en de OESO-richtlijnen voor verantwoord ondernemen voor multinationale ondernemingen.

In een misplaatst streven naar deregulering is de Europese Commissie echter teruggekomen op de onlangs goedgekeurde richtlijnen door middel van een Omnibus vereenvoudigingspakket. Hoewel de Commissie stelt dat het doel van de Omnibus vereenvoudiging is en geen deregulering, haalt ze met haar voorstel de belangrijkste bepalingen uit de CSDDD en brengt reële risico's met zich mee voor kledingarbeiders over de hele wereld.

Het voorstel riskeert tevens dat duurzaamheidsrapportage ingewikkelder wordt voor bedrijven en minder impact heeft voor rightsholders. In het licht hiervan verzet **Schone Kleren Campagne** zich tegen het streven van de Commissie om terug te krabbelen op het gebied van de bescherming van arbeidsrechten, mensenrechten en het milieu.

In dit position paper biedt de Schone Kleren Campagne (SKC/CCC) een korte analyse van de veranderingen die worden geïntroduceerd door de voorgestelde Omnibus, samen met praktische aanbevelingen voor leden van het Europees Parlement (MEP's) en EU-lidstaten om het roer om te gooien en arbeidsrechten, mensenrechten en het milieu te waarborgen.

OVER DE CSDDD

Reikwijdte waardeketen

Het door de Commissie ingediende voorstel verschuift de verplichting voor bedrijven om zorgvuldigheid op het gebied van mensenrechten en milieu te betrachten van een risicogebaseerde aanpak voor de hele waardeketen naar een aanpak die is gericht op directe zakelijke partners, dat wil zeggen partners die zijn gevestigd in 'tier 1' van hun 'keten van activiteiten'. Bedrijven zouden alleen verder hoeven te gaan dan hun directe zakenpartners als ze 'plausibele informatie' hebben dat nadelige gevolgen voor mensenrechten of het milieu waarschijnlijk zullen optreden binnen de context van een indirecte zakenrelatie.

Hoewel het op het eerste gezicht lijkt dat deze aanpak de administratieve lasten en nalevingskosten voor bedrijven zou verminderen, zijn er redenen om aan te nemen dat beide zullen toenemen, terwijl het effect van de wet op het voorkomen van mensenrechtenschendingen en schade aan het milieu zal afnemen. De ervaring met de Duitse wet op de toeleveringsketen laat zien dat het uitsluitend richten op zakelijke partners die het dichtst bij de eigen activiteiten van het bedrijf staan, economische ondernemingen dwingt om controles uit te voeren en due diligence-onderzoek te doen naar economische actoren die mogelijk relatief lage risico's vormen.

Bovendien zal het bedrijven, zelfs wanneer ze verder gaan dan niveau één, verboden zijn om de informatie op te vragen die nodig is voor hun due diligence-onderzoek bij bedrijven met minder dan vijfhonderd werknemers. Zelfs in gevallen waarin plausibele informatie ondernemingen stimuleert om informatie op te vragen bij indirecte zakenpartners die verder gaan dan niveau één, zullen ze moeten vertrouwen op contractuele garanties dat de indirecte zakenpartner de gedragscode van de betrokken onderneming zal respecteren. Kortom, de door de Commissie voorgestelde aanpak vergroot de bureaucratie en zal er niet in slagen de ernstigste gevallen van mensenrechtenschendingen aan te pakken. Het omnibusvoorstel richt zich op beoordelingen op papier, met inbegrip van gebrekkige auditrapporten, en zal een rimpeleffect van administratieve lasten en nalevingskosten creëren langs de waardeketens van bedrijven, terwijl het weinig doet om de doelstellingen van de richtlijn te bereiken. Bovendien dreigen de contractuele cascade en de daarmee gepaard gaande kosten negatief te worden weerspiegeld in de lonen van de werknemers, die er uiteindelijk de dupe van kunnen worden. Integendeel, de oorspronkelijke tekst van de GVDB schreef voor dat bedrijven eerst een brede risicobeoordeling moesten uitvoeren en hun due diligence-praktijk in de eerste plaats moesten richten op de gebieden met de ernstigste negatieve gevolgen en de grootste kans dat deze zich voordoen.

Aanbevelingen

- **Leden van het Europees Parlement (MEP's) en lidstaten moeten terugkeren naar een risicogebaseerde aanpak. Indien nodig kan de formulering van artikel 8 van de CSDDD worden vereenvoudigd door de verplichting van een bedrijf te verduidelijken om eerst een brede risicobeoordeling uit te voeren, de risico's in kaart te brengen en prioriteiten vast te stellen en vervolgens over te gaan tot het aanpakken van potentiële en daadwerkelijke negatieve gevolgen waar deze bestaan.**
- **Europarlementariërs en lidstaten moeten ervoor zorgen dat de verantwoordelijkheden op de juiste manier worden verdeeld tussen de bedrijven die binnen het toepassingsgebied vallen en de zakenpartners.**

Civiele aansprakelijkheid

De oorspronkelijke CSDDD-tekst introduceerde een gemeenschappelijke, geharmoniseerde regeling voor de 27 lidstaten op grond waarvan bedrijven aansprakelijk kunnen worden gesteld voor schade die wordt veroorzaakt doordat negatieve effecten niet worden voorkomen, beperkt of verholpen - een aanpak die de juridische duidelijkheid bevorderde. In het omnibusvoorstel wordt de geharmoniseerde wettelijke aansprakelijkheidsregeling van artikel 29, lid 1, van de tekst geschrapt, terwijl de bepalingen inzake toegang tot de rechter voor slachtoffers worden gehandhaafd.

In de praktijk vergroot het voorstel van de Commissie de rechtsonzekerheid voor zowel slachtoffers als bedrijven die onder de richtlijn vallen. Eerstgenoemden zullen moeten navigeren door 27 verschillende systemen van recht inzake onrechtmatige daad wanneer zij verhaal willen halen voor de schade die zij hebben geleden. De laatstgenoemden zullen ervoor moeten zorgen dat de rechtsstelsels van elke lidstaat worden nageleefd. Bovendien stelt de Commissie ook voor om de dwingende bepalingen met betrekking tot het toepasselijke recht te schrappen, wat betekent dat slachtoffers en bedrijven zich van geval tot geval zullen moeten afvragen welk recht van toepassing is.

Aanbevelingen

- **Om de rechtszekerheid voor slachtoffers en bedrijven die onder de richtlijn vallen te vergroten, moeten de leden van het Europees Parlement en de lidstaten de geharmoniseerde wettelijke aansprakelijkheidsregeling die aanvankelijk in de richtlijn was voorzien, opnieuw invoeren.**
- **Europarlementariërs en lidstaten moeten de dwingende bepaling van artikel 29 opnieuw invoeren.**

Administratieve sancties

De CSDD staat toe dat door de lidstaten aangestelde toezichthoudende autoriteiten op nationaal niveau boetes opleggen aan ondernemingen die de richtlijn niet naleven. Hoewel toezichthoudende autoriteiten vrij zijn om hun eigen geldboetes vast te stellen, bepaalt de richtlijn dat boetes gebaseerd moeten zijn op de omzet van een onderneming en ten minste 5% van de wereldwijde netto-omzet moeten bedragen (en de geconsolideerde netto-omzet in het geval van een groep ondernemingen).

Het omnibusvoorstel ontdoet de tekst van deze geharmoniseerde aanpak, waardoor toezichthoudende autoriteiten geen gemeenschappelijke richtsnoeren hebben over hoe geldboetes moeten worden bepaald. Een dergelijke aanpak brengt het risico van “forum shopping” met zich mee, bedrijven zullen geneigd zijn hun activiteiten te vestigen in lidstaten waar de straffen lager zijn. Ervaring met de implementatie van de conflictmineralenverordening, de EU-houtverordening (EUTR) en richtlijn oneerlijke handelspraktijken toont aan dat nationale autoriteiten, bij gebrek aan geharmoniseerde richtsnoeren, boetes kunnen opleggen waarvan de hoogte sterk varieert.

Aanbeveling

- **Europarlementariërs en lidstaten moeten opnieuw geharmoniseerde vaste bedragen voor monetaire sancties invoeren om forumshopping te ontmoedigen en een gelijk speelveld tussen de lidstaten te creëren.**

Betekenisvolle stakeholderbetrokkenheid

Betekenisvolle stakeholderbetrokkenheid is een essentieel onderdeel van een goed functionerend due diligence-proces. Betrokkenheid bij belanghebbenden kan ervoor zorgen dat bedrijven feitelijke en potentiële negatieve effecten identificeren en adequaat aanpakken, en kan een positieve informatiestroom op gang brengen tussen bedrijven, mogelijk en daadwerkelijk getroffen stakeholders, vakbonden en het maatschappelijk middenveld. In overeenstemming met internationale richtlijnen voorziet de oorspronkelijke CSDDD-tekst in een zinvolle betrokkenheid van belanghebbenden bij elke stap van het due diligence-proces. De tekst bevat ook een brede definitie van belanghebbenden om ervoor te zorgen dat bedrijven op flexibele wijze de meest relevante personen en groepen, waaronder maatschappelijke organisaties, kunnen aanspreken.

Het omnibusvoorstel gaat uit van een restrictieve benadering die niet bevorderlijk is voor een goed due diligence-proces. De Commissie stelt voor dat bedrijven alleen overleg plegen met hen die rechtstreeks door hun activiteiten worden getroffen en sluit maatschappelijke organisaties en ngo's uit van de definitie in artikel 3, lid 1, onder n). Bovendien schrapt het voorstel de verplichting om belanghebbenden te raadplegen in twee belangrijke stappen van het due diligence proces, namelijk bij de opschorting van een zakelijke relatie en bij de ontwikkeling van toezichtindicatoren.

“HET VOORSTEL VAN DE COMMISSIE HAALT DE BELANGRIJKSTE BEPALINGEN VAN DE CSDDD WEG EN HOUDT REËLE RISICO'S IN VOOR KLEDINGARBEIDERS OVERAL TER WERELD. ””

Aanbevelingen

- **Europarlementariërs en lidstaten zouden maatschappelijke organisaties die de bescherming van de mensenrechten en het milieu als missie hebben, moeten opnemen in de definitie van belanghebbende in de huidige tekst. De kwalificatie dat alleen “relevante” stakeholders moeten worden geraadpleegd is ook een misplaatste beperking.**
- **Europarlementariërs en lidstaten zouden de verplichting voor bedrijven om met stakeholders te overleggen bij het opschorten van zakelijke relaties en bij het ontwikkelen van monitoringindicatoren weer in ere moeten herstellen.**

Monitoring

De oorspronkelijke CSDDD-tekst vraagt ondernemingen om hun due diligence-beleid regelmatig te beoordelen en bij te werken wanneer zich belangrijke veranderingen of risico's en gevolgen voordoen, en ten minste om de twaalf maanden.

In het omnibusvoorstel wordt de minimum actualiseringseis verhoogd tot vijf jaar. Een dergelijke lange toezichtsperiode strookt niet met internationale normen en dreigt due diligence-processen in de hand te werken die niet in staat zijn om te reageren op belangrijke veranderingen in het veld en om risico's en gevolgen op passende wijze aan te pakken. In de OESO-richtlijnen voor verantwoord ondernemen worden ondernemingen immers aangespoord om hun due diligence-beleid, met inbegrip van doelstellingen en indicatoren, bij te werken telkens wanneer dit relevant wordt geacht.

Aanbeveling

- **Europarlementariërs en lidstaten moeten bedrijven weer verplichten om hun due diligence beleid bij te werken op basis van behoeften, en ten minste jaarlijks.**

OVER DE CSRD

De CSRD vereist dat bedrijven een 'dubbele materialiteitsbeoordeling' uitvoeren van de effecten, risico's en kansen van hun activiteiten en rapporteren over een aantal milieu-, sociale en bestuurskwesties. Deze zijn onderverdeeld in drie niveaus: een horizontaal niveau, een sectorspecifiek niveau en een specifiek niveau voor het bedrijf (indien nodig).

Het omnibusvoorstel wil het sectorspecifieke niveau afschaffen. Het doet ook een expliciete oproep aan de normeringsinstantie (EFRAG) om het aantal verhalende gegevenspunten te verminderen ten gunste van kwantitatieve gegevenspunten. Deze vermeende vereenvoudiging gaat voorbij aan het feit dat in veel risicosectoren de risico's al bekend zijn. Het voorstel zou het voor bedrijven ook moeilijker maken om hun dubbele materialiteitsbeoordelingen uit te voeren, omdat ze het wiel opnieuw zouden moeten uitvinden in plaats van gebruik te maken van gevestigde sectorale risicoprofielen. Bovendien zijn de meeste rapportagepunten over werknemers in de toeleveringsketen, getroffen gemeenschappen en consumenten narratief van opzet, om vakjes afvinken zonder echte impact te voorkomen.

Aanbevelingen

- **Europarlementariërs en lidstaten moeten aandringen op sectorspecifieke standaarden, omdat deze bekende risico's aanpakken, een leidraad bieden voor bedrijven en voorkomen dat bedrijven extra indicatoren moeten ontwikkelen.**
- **Europarlementariërs en lidstaten moeten erop aandringen dat de rapportage over werknemers in de toeleveringsketen, getroffen gemeenschappen en consumenten robuust en impactgericht is, en voorkomen dat het een afvink-oefening wordt.**

“HET OMNIBUS-VOORSTEL DREIGT DUURZAAMHEIDS- DUE DILIGENCE EN RAPPORTAGE INGEWIKKELDER TE MAKEN VOOR BEDRIJVEN EN MINDER IMPACTVOL VOOR RIGHTSHOLDERS. SCHONE KLEREN CAMPAGNE IS TEGEN HET STREVEN VAN DE COMMISSIE OM TERUG TE KRABBELEN ALS HET GAAT OM DE BESCHERMING VAN ARBEIDSRECHTEN, MENSENRECHTEN EN HET MILIEU.”

OVER SCHONE KLEREN CAMPAGNE

Schone Kleren Campagne is de oudste en grootste alliantie van vakbonden en maatschappelijke organisaties in de kledingindustrie, met meer dan 230 leden in meer dan 45 landen.

Via ons Urgent Appeal-systeem bieden we directe solidariteitssteun aan arbeiders met specifieke schendingen van werknemersrechten. Samen met arbeiders voeren we wereldwijde campagnes uit voor bijvoorbeeld leefbare lonen en het uitbannen van gendergerelateerd geweld op de werkplek.

Om ervoor te zorgen dat de fundamentele rechten van arbeiders worden gerespecteerd, informeren en mobiliseren we consumenten en lobbyen we bij bedrijven en overheden op regionale en nationale schaal. Alle leden, partners en medewerkers van CCC zetten zich in voor de empowerment van arbeiders om de arbeidsomstandigheden in de kleding- en sportkledingindustrie wereldwijd te verbeteren.

CONTACT

Marjella Bronkhorst, Lobby and Advocacy
Coordinator - marjella@schonekleren.nl

www.schonekleren.nl